

סיוע לא.נשים בזנות בתקופת משבר הקורונה ובעקבותיו: דוח מחקר ראשוני

ספטמבר, 2020

חוקרות: פרופ' עינת פלד, דר' גיא שילה, דר' יעלה להב חז, איילת פריאור
ביה"ס לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל, אוניברסיטת תל אביב

המחקר בוצע במימון של קרן שוסטרמן - ישראל

וירוס הקורונה שפרץ בסין בדצמבר 2019, הוכרז במרץ 2020 ע"י ארגון הבריאות העולמי כמגפה עולמית. הסכנות הבריאותיות החמורות שנגרמות מנגיף הקורונה לרבות הגבלות התנועה והריחוק החברתי שנועדו למנוע את התפשטות המגפה, יצרו משבר כלכלי וחברתי חסר תקדים במדינות רבות בעולם (Zhang et al., 2020), ביניהן גם ישראל. ככל שמשבר הקורונה מחריף, גוברת מצוקתן של אוכלוסיות קצה, שבשגרה מתמודדות עם אתגרים בריאותיים, חברתיים, כלכליים ונפשיים כמו גם עם שוליות, הדרה וסטיגמטיזציה, והקשיים עמן הן מתמודדות נערמים ומחריפים. בתוך כך, אנשים בזנות הינה אוכלוסייה פגיעה במיוחד שנפגעה ועודנה נפגעת באופן אקוטי ודרמטי ממשבר הקורונה (Amnesty, 2020; Callander et al., 2020).

ההשפעה של משבר הקורונה על כלכלת העולם הינה עמוקה ותמשיך להישאר כך, כאשר רשתות האספקה משובשות, עסקים נדרשים לסגור או לצמצם פעילותם, ומיליונים מאבדים את מקום עבודתם ופרנסתם. אובדן ההכנסה והפרנסה משפיע באופן דרמטי על אוכלוסיות בזנות הנוטות להיות מועסקות במגזר הבלתי פורמלי. החשש הוא שחוסר היכולת להתפרנס, צמצום הגישה לשירותי הבריאות והבידוד המוגבר עשויים לגרום לתוצאות בריאותיות ונפשיות ירודות יותר ולאי שוויון מוגבר, במיוחד כאשר אוכלוסייה זו אינה זוכה להגנה ותמיכה מתכניות ושירותים פורמאליים (ICRSE, 2020).

על אף שטרם התפרסמו נתונים אמפיריים על אודות השפעתו של משבר הקורונה על מצבן של אנשים בזנות, הן החוקרות בתחום הזנות והן ארגוני זכויות אדם ועובדות המין מזהירים כי מגפת הקורונה וכללי הריחוק החברתי הנגזרים ממנה, פוגעים אנושות בחייהן של אנשים בזנות: בשל אופייה השנוי במחלוקת של הזנות, מרבית האנשים בזנות נאלצות לפעול בשוליים הכלכליים והחברתיים, בתנאי חוסר יציבות וללא ההגנות מהן נהנים מרבית העובדים בעבודות נורמטיביות (ICRSE, 2020). אנשים בזנות לא זכאיות לחבילות סיוע כלכליות שתומכות באזרחים שפרנסתם נפגעה בשל משבר הקורונה וכתוצאה מכך הן חוות איום ממשי לחייהן ונאלצות לעסוק בזנות חרף הסכנה הבריאותית הכרוכה בה (Platt et al., 2020; Scarlet Alliance, 2020). בהקשר הישראלי, אוכלוסיות בזנות מנועות לרוב מהגשת תביעות לאבטלה, ביטוח לאומי, או הכרה בחל"ת וכד'.

ממחקרים שונים שהתפרסמו בתקופה האחרונה עולה כי עם פרוץ המגפה נרשמו שינויים משמעותיים בהיקפי וסוג הפעילות בתעשיית המין ורבות מהעוסקים. ות בזנות שינו את דפוס הזנות בה עסקו טרום הקורונה ועברו לספק שירותי מין וירטואליים בלבד. לדוגמא, מחקרה של האקט (Hackett, 2020), שכלל 70 עובדות מין מאנגליה, קנדה, ארה"ב ואוסטרליה, העלה כי כתוצאה מהחשש הבריאותי והירידה בביקוש, 75% מהמשתתפות חוו לחץ, חרדה והופעת סימפטומים פוסט

טראומטיים. בנוסף, רבות מהן עברו לספק שירותי מין במרחבים מקוונים הכוללים מצלמות רשת ופורנו חובבים: מבין כלל משתתפות המחקר, 70% שינו את אופן עבודתן לחלוטין כתוצאה מהמגפה, 21% צמצמו את עבודתן ואילו רק 5% נשארו באותו היקף וסוג תעסוקה טרום המגפה. מתוך כלל משתתפות המחקר, 62% דיווחו כי הן מציעות את שירותיהן כעת באופן מקוון בלבד, כאשר מתוכן 45% לא עבדו קודם לכן בזירה זו. המשמעות של נתונים אלו היא שההגירה למרחב המקוון מציבה אתגרים חדשים הן לא נשים בזנות והן לגורמי הסיוע הנאלצים להתמודד עם סוגיות שטרם התמודדו עמן בעבר כגון גניבת תכנים, חוסר ניסיון, חששות טכניים, חוסר גישה לטכנולוגיה, שמירת פרטיותן, חוסר איזון בין בית-עבודה, חששות לבריאות פיזית ובריאות הנפש, העדר תמיכה חברתית ועוד.

גם ממחקרם של קלנדר ושותפיה (Callander et al., 2020) שבחן את פעילותם של גברים בזנות במרחב המקוון עלתה תמונה דומה, לפיה עם פרוץ המגפה נרשמה ירידה משמעותית בהיקפי הפעילות של הגברים בזנות המפרסמים באתר, ורבים מהם שינו את דפוסי הזנות בה עסקו טרום הקורונה ועברו לספק שירותי מין וירטואליים בלבד (זנות מצלמות). אולם, לאחר שבועות בודדים בלבד חזרה הפעילות באתר להיקפיה טרום המגפה. לטענת חוקרים בתחום, אנשים בזנות תלויים בפרנסתם כדי לשרוד ועל כן הם לא יכולים להרשות לעצמם להיוותר ללא כל הכנסה לאורך זמן (Callander et al., 2020; Jozaghi & Bird, 2020).

הקשיים הכלכליים, הסכנה הבריאותית והדחק הנפשי שנגרמים ממשבר הקורונה מערערים את רווחתם של אנשים בזנות בתקופה זו, והמצוקה שרבות מהן מתמודדות עמה מחריפה (Amnesty, 2020; Amdeselassie et al., 2020; Gichuna et al., 2020). אולם, על אף ההחמרה במצבן של אנשים בזנות וריבוי הצרכים שלהן בתקופה זו, עבודתם של ארגוני הסיוע אשר עוזרים לאוכלוסייה זו שובשה גם היא, ונראה כי הנגישות של העזרה שמציעים ארגונים אלו פחתה. כך למשל, חוקרות בתחום מתריעות כי בשל הגבלות התנועה שמונעות מאנשים בזנות את האפשרות להגיע למרכזי הסיוע, כמו גם הרצון של ארגוני הסיוע להגן על עובדיהם, ארגוני סיוע עלולים לצמצם את פעילותם ולהותיר אנשים רבים ללא כל מענה (Howard, 2020; Sanders, 2020). אכן, ממצאים ראשוניים ממחקרים שבחנו את עבודתם של ארגוני סיוע ואת דפוסי צריכת השירותים של נשים וצעירות.ים בזנות בזמן משבר הקורונה מראים כי חלק מהארגונים הפסיקו את פעילותם לחלוטין וחלקם צמצמו באופן משמעותי את ההתערבות הישירה (Amdeselassie et al., 2020; Gichuna et al., 2020): כך למשל תכניות מזעור נזקים הופסקו והותירו את לקוחותיהם הצעירות.ים בזנות חשופים במיוחד לסכנות בריאותיות. כמו כן, כללי הריחוק החברתי פגמו ביכולתם של ארגוני הסיוע לעזור במקביל למספר רב של נשים, דבר שגרר עיכובים משמעותיים ביכולתם להגיש עזרה, כמו גם אילץ אותם לחדול מכל פעילות תמיכה קבוצתית.

על אף ראשוניות הממצאים, חוקרות בתחום מבהירות כי על ארגוני הסיוע לשנות באופן דרמטי את דפוסי עבודתם: לעבור לתקשורת וירטואלית, לשנע באופן קבוע סלי מזון ומוצרי בסיס ללקוחותיהם ולהוביל אד הוק שינויי מדיניות שמטרתם להכליל באופן מידי נשים בזנות בחבילות תמיכה וסיוע כלכליות ממשלתיות (Gichuna et al., 2020; Sanders, 2020). זאת ועוד, הן מדגישות כי ישנן אוכלוסיות בזנות שהן פגיעות במיוחד, כגון טרנס* בזנות, אימהות חד הוריות, מהגרות עבודה או מבקשות מקלט בזנות, ויש לתת את הדעת על האופן בו מנגישים את הסיוע לאוכלוסיות אלו (Howard, 2020).

אם כן, משבר הקורונה מייצר אתגרים חדשים ומחריף מצוקות קודמות של אוכלוסיית האנשים בזנות. כמו כן, הוא פוגע ביכולתם של ארגוני הסיוע לעזור לאוכלוסייה זו ומאלץ אותם להסתגל במהרה למציאות החדשה שנכפתה עליהם ועל לקוחותיהם. לכן, מטרתו של מחקר זה היא לבחון לעומק את השינויים שמחולל משבר הקורונה בתחום ההתערבות והסיוע לאנשים בזנות (בגירותים וקטינותים), ואת השפעותיהם ארוכות הטווח.

מערך המחקר

עדויות ראשונות על הופעת וירוס הקורונה בישראל החלו להגיע בסוף פברואר 2020. ב-19.3.2020 הכריזה ממשלת ישראל על מצב חירום לאור עלייה במקרי ההדבקה. בין אמצע מרץ לסוף אפריל הנהיגה הממשלה סגר חמור הכולל איסור יציאה מהבית למעט הצטיידות באספקה חיונית. הודות לתגובה המהירה של הממשלה, עד אמצע אפריל, המספר היומי של המחלימים היה גבוה ממספר הנדבקים החדשים. עם זאת, בעת היציאה מהסגר בסוף מאי, מספר הנדבקים החדשים עלה שוב ובמהלך החודשים יוני ויולי 2020 חוותה ישראל את השפעות הווירוס במלוא עוצמתו. כתוצאה מכך, הנהיגה ממשלת ישראל סגרים ממוקדים לסירוגין כמו גם הגבלות תנועה כגון איסור ריחוק מהבית של 100-500 מטרים; שמירה על ריחוק חברתי; איסור התקהלות; מגבלות שהייה בחוץ; חובת עטית מסכה; סגירת עסקים וכד'.

לאור גלי התחלואה השונים (מה שפעמים רבות מכונה "גל ראשון" ו-"גל שני"), מחקר זה מבקש לבחון במספר נקודות זמן את מערכי ופעולות הסיוע והעזרה של אנשי המקצוע והארגונים השונים וכיצד הם מתפתחים/משתנים לאור משבר הקורונה. באילו אופנים העזרה שהארגונים מציעים כיום שונה ממה שהציעו בעבר? כיצד השפיעו או עשויים להשפיע פיתוחים טכנולוגיים על עבודת הארגונים? כיצד תראה העזרה שהגישו בעת משבר הקורונה בפרספקטיבה של זמן ועד כמה ובאיזה אופן יתקבעו שינויים שהתרחשו בתקופת הקורונה כחלק משגרת הארגון? מה מערך השיקולים שמנחה את הארגונים בהנגשת העזרה בכל אחת מנקודות הזמן הללו?. בנוסף, המחקר בוחן את השפעת תקופת הקורונה והשינוי בביקוש לזנות וביכולת לעסוק בזנות על אנשים בזנות

מנקודת מבטן וכן לתפיסת הגורמים המסייעים. בפרט נבחנות השפעות המשבר על מצבם (הנפשי, בריאותי חברתי, כלכלי) של א.נשים בזנות, צרכים שהתפתחו או הועצמו בתקופה זו, נגישותם למשאבים מסייעים בתקופה זו ושינויים אפשריים בתפיסתם את מקום העיסוק בזנות בחייהם בהווה ובעתיד.

אוכלוסיית המחקר

דוח זה מציג ניתוח ראשוני של נתוני המחקר מהשלב הראשון הכוללים ראיונות איכותניים חצי-פתוחים עם 33 אנשי מקצוע ואנשי מפתח מ-23 ארגוני סיוע העובדים עם א.נשים בזנות (בגירים.ות וצעירים.ות) ובארגונים רלוונטיים נוספים ברחבי הארץ. הראיונות נערכו בין החודשים מאי-יולי כך שעיקרם מתייחס למה שמכונה תקופת "הגל הראשון" של המגפה שכלל בין היתר סגר מחמיר.

הארגונים שנכללו בשלב הראשון של המחקר מסייעים, חלקם באופן ישיר וחלקם באופן עקיף, לאוכלוסיות המצויות על פני כלל רצף הזנות, לרבות זנות אפורה¹ וזנות גלויה המאופיינת בזירות זנות פתוחות (רחוב) וזירות זנות סגורות (מכונים, דירות, ליווי, מרחב מקוון). בשלב הראשון יצרנו קשר עם ארגונים אשר באופן מוצהר מסייעים לאוכלוסייה בזנות ובהתאם למידע שעלה מהראיונות גייסנו למחקר גם ארגונים "מסדר שני" (המסייעים באופן עקיף) שכתוצאה מפעילות השטח המסועפת בתחום המענים הקיימים לא.נשים בזנות, לא היינו יודעות על קיומם.

ארגונים אלו נבדלים זה מזה במספר מאפיינים. ראשית, בשייכות ובמבנה הארגוני: חלקם ארגונים הממומנים ע"י המדינה ונמצאים תחת משרד הבריאות, משרד הרווחה, אגף השיקום בביטוח לאומי וכדומה, חלקם ארגונים שזכו במכרזים להפעלת שירות הממומן ע"י המדינה (לדוגמא ויצו, הגרעין התורני בלוד וכד') וחלקם ארגונים התנדבותיים הנתמכים גם או רק ע"י מקורות מימון פרטיים. שנית, ארגוני סיוע אלו נבדלים בסוג מסגרת ההתערבות שהם מספקים (מסגרת פתוחה/סגורה) ובגישות ושיטות ההתערבות הניצבות בבסיסם כגון הפחתת נזק, סיוע בלתי פורמאלי, טיפול רפואי ופסיכו-סוציאלי, שינוי תודעה, סיוע משפטי, הכשרה מקצועית, עבודת שטח ואיתור וכן סיוע חומרי נרחב. ולבסוף, הם נבדלים בסוג האוכלוסייה לה הם מסייעים - ישנם ארגונים ייעודיים לבגירים.ות וזנות למול צעירים.ות בזנות; לקהילות טרנס* בזנות; לקהילה הזרה (ובתוכה, מבקשות מקלט, חסרי וחסרות מעמד, קורבנות סחר ומהגרות עבודה); ולאוכלוסייה הערבית². השוני במאפייני האוכלוסייה מעלה באופן בלתי נמנע את הצורך להתאים את מערכי הנגשת הסיוע באופן התואם את תרבותם, צרכיהם ומאפייניהם הייחודיים של לקוחות ארגונים אלו.

¹ המונח זנות אפורה (לעיתים מכונה גם זנות עקיפה) מתייחס לחילופין מיניים שלא עבור כסף. אלו יכולים לכלול, שתיה, סמים, סיגריות, ביגוד, מותרות, מקום לינה וכד'.

² יש כמובן גם חפיפה לעיתים בין האוכלוסיות השונות, לדוגמא טרנסית ערביה או גברים וצעירים פלסטינים חסרי מעמד המעורבים בזנות.

ממצאים

מיפוי השירותים - מפתח גיאוגרפי

בניסיון לייצר תמונת מצב רחבה והוליסטית של ארגוני הסיוע בארץ שרואינו למחקר, תרשים 1 מציג את פירוט הארגונים לפי מפתח גיאוגרפי. המסומנים באדום אלו ארגוני סיוע המטפלים בצעירים. בזנות. חשוב לציין שישנם ארגונים שעל אף השייך הגיאוגרפי הספציפי שלהם, מטפלים באוכלוסיות מכל הארץ. טבלה מס' 1 מרחיבה את התיאור של כל אחד מהשירותים ביחס לשייכות הארגונית, אוכלוסיית היעד שלהם וסוג היקף הסיוע שהם מספקים.

תרשים 1: מיפוי הארגונים על פי מפתח גיאוגרפי.

טבלה מספר 1: מאפייני השירותים

מבין 23 הארגונים שנכללו בשלב הראשון של המחקר, 15 הינם ארגונים המסייעים בפועל לאוכלוסיות בזנות (מסומנים בטבלה בצבע ירוק) ואילו 8 הם ארגונים המסייעים לאוכלוסייה בזנות, גם אם לא תמיד זוהי מטרתם המוצהרת (מסומנים בטבלה בצבע כחול). יוצא הדופן מבניהם הוא ארגון עלם המפעיל הן פרויקטים ייעודיים והן פרויקטים עקיפים:

סוג הסיוע	מספר מטופלות.ים	אוכלוסייה שמשרת	שייכות ארגונית	
מענה משולב: צוות איתור, קו סיוע, מענה טיפולי (עו"ס), מרכז היום, שלטר	140 צעירים, מתוכם: 40% בנים, 50% בנות ו-10% טרנסיות.	מכל הארץ	חצי מימון פרטי, חצי מימון משרד הרווחה. עובדים מול הרשויות המקומיות	"ערים בלילה" חיפה (עלם)
מעטפת שיקומית: תכנית הכשרה מקצועית המלווה בסיוע פסיכו-סוציאלי לרבות מיצוי זכויות מקיף, קצבאות. מוגדרת כ-"תכנית טרום שיקום".	מחזור ראשון הכיל 14 נשים.	נשים מחדרה וצפונה.	ממומן ע"י אגף השיקום של ביטוח לאומי ומימון פרטי.	הופכות את היוצרות - העצמה אישית וכלכלית של נשים היוצאות ממעגל הזנות והסחר. חיפה
מענה רפואי סוציאלי פרואקטיבי-(לרבות מיצוי זכויות, והפניה לארגונים נוספים)	ממוצע שנתי - 370 א.נשים	חדרה וצפונה, אבל יש מטופלות נוספות מכל הארץ. 30% מהמטופלים. ות מהמגזר הערבי, 60% אימהות, 5% חסרי מעמד.	משרד הבריאות. תקצוב באמצעות קרן מחקרים וולפסון (מיקור חוץ לצורכי מימון של משרד הבריאות)	ניידת משרד הבריאות לאיתור וטיפול במחלות מין -חיפה
מענה שיקומי הוליסטי: תכנית המשלבת 3 יחידות, שכל יחידה נותנת מענה לנשים בנקודת אחרת על רצף הזנות: דירת חירום, הוסטל ומרכז יום. כל יחידה מתנהלת באופן עצמאי	-	נשים שורדות רחוב במעגל סמים וזנות, על פני כל הרצף של הזנות, כולל נשים טרנס* מקבלים נשים מכל הארץ	ממומן על ידי משרד הרווחה ועיריית חיפה	אופק נשי - סיוע נשים במעגל הזנות חיפה
מרפאה שהוקמה בינואר 2020 ע"י קבוצה של רופאים.ות ואחים.יות הנותנת מענה רפואי מקיף לכל מי שחסר מעמד אזרחי.	150 מטופלים (נכון ל-1.9.20)	מכל הארץ. מרבית האוכלוסיה הפונה היא מאריתריאה, הרשות הפלסטינית, אוקרינה ובריה"מ, אתיופיה.	עמותה. פרויקט התנדבותי	מרפאת "ואהבת" - בריאות שווייטית לכולם. חיפה
מרחב חירומי (עד 8 ימים). בנוסף, התערבות טיפולית (פרטנית וקבוצתית), חוגים וקורסים	המרחב הייעודי היחידי לצעירות על רצף הזנות מהמגזר הערבי. נמצאות בשלבי קשר שונים עם כ-40 צעירות.	אום אל פאחם. הצעירות מופנות ע"י מחלקת הרווחה.	חברת חנאן נצרת במימון משרד הרווחה (שירות מופרט)	מרחב הלב - מסגרת לנערות וצעירות בגילאי 13-25 על רצף הסיכון המיני. -אום אל פאחם
מערכת טיפולית סגורה ומקיפה: תעסוקה, מיצוי זכויות, טיפול סוציאלי. בנוסף יש דירת מעבר.	14 צעירות בגילאי 18-25.	ההוסטל היחידי לאוכלוסייה הערבית. הרבה מגיעות מירושלים	מופעל ע"י "חברת תפארת בית חם" וממומן ע"י משרד הרווחה (שירות מופרט)	הוסטל עדן לנערות וצעירות (17-25) מהמגזר הערבי והדרוזי, הנמצאות

במצבי מצוקה שונים עבו		והדרום, מיעוטן מהצפון		
עלם - עמותה לנוער בסיכון (מנהלה)	מפעילה שמונים פרויקטים ב-40 ישובים בארץ ומטפלת ב-900 בני נוער וצעירים ברחבי הארץ (13-26). ישנם 5 מרחבי לב ייעודיים לזנות ו-2 שלטרים המטפלים גם בצעירים. ות בזנות.	מכל הארץ.	חצי מימון פרטי, חצי מימון משרד הרווחה	
הלב 24/7 - שלטר לקטנים וצעירים בזנות ת"א (עלם)	מטפלים בכ-200 צעירים. ות (13-21)	מכל הארץ.	חצי מימון פרטי, חצי מימון משרד הרווחה. עובדים מול הרשויות המקומיות	
פרויקט "עלמה" לנערות וצעירות בקצה הרצף (-14) 26 פ"ת (עלם)	מבחינת הלנה יש 7 מיטות עם תקן ל-12. נמצאים בקשר עם 100 צעירות בשלבי קשר שונים	פתח תקווה והישובים באזור.	חצי מימון פרטי, חצי מימון משרד הרווחה. עובדים מול רשות הנוער והצעירים בעירייה.	
סלעית-מענה טיפולי לנשים במעגל הזנות ת"א	התוכנית כוללת בתוכה רצף של שרותי טיפול ושיקום לנשים. התכנית מפעילה קו חירום ארצי הפועל 24 שעות ביממה ומעניק סיוע ותמיכה לנשים בזנות, דירת חרום לנשים שעדיין נמצאות במעגל הזנות וזקוקות למקום לינה בטוח, וכן הוסטל שיקומי ומרכז יום לנשים המביעות רצון לצאת ממעגל הזנות.	למרכז היום מגיעות בעיקר נשים מהמרכז. לשאר שירותי התכנית מגיעות מכל הארץ. מסך כלל הפונות, 20% טרנסיות.	ממומן ע"י משרד הרווחה ומופעל ע"י עיריית ת"א	
הופכות את היוצרות - העצמה אישית וכלכלית של נשים היוצאות ממעגל הזנות והסחר תל אביב	בין 200 ל-250 נשים בשנה הנמצאות בשלבים שונים של תהליכי יציאה מהזנות	נשים מהמרכז ודרומה. מיועדת לנשים שנמצאות עמוק בתוך זנות וקשה להן לראות מציאות של שיקום וגם טכנית הן לא יכולות לעשות את זה.	ממומנת ע"י אגף השיקום של ביטוח לאומי.	
מעגן - מקלט לקורבנות סחר בנשים	מיועד לקלוט עד 35 נשים. בעת הריאיון היו בפועל 30, מתוכן 20 נשים קורבנות סחר לזנות.	מסגרת לטיפול בקורבנות סחר. אזור המרכז, המיקום המדויק חסוי על מנת להגן על הנשים.	מופעל ע"י עמותת קשת, בפיקוח ובמימון של משרד הרווחה, האגף לשירותים חברתיים	
פרויקט גילה להעצמה טרנסית - טרנסג'נדרים למען צדק חברתי	-	כל הארץ. מנסים להתמקד בפריפריה החברתית כלכלית גיאוגרפית בתוך הקהילה	קבוצת פעילים שעובדת בתוך ומתוך הקהילה הטרנסג'נדרית*. התנדבותי וממומן ע"י תרומות	

ארגון - ארגון נשים עובדות	עמותה רשומה, ארגון grassroots (שטח) שמטרתו התנגדות לחוק הפללת הלקוח ותמיכה בעובדות מין	כל מי שמגדירה עצמה כעובדת מין בעבר או בהווה ומתנגדת לחוק הפללת הלקוח.	חברות בארגון כ- 100 עובדות ועובדי מין בכלל זירות הזנות	ארגון בהקמה - שינוי תודעה, שינוי פוליטי, סיוע אד-הוק.
מרפאת לוינסקי לאיתור וטיפול במחלות מין ת"א	משרד הבריאות	משרתת את כלל הציבור (נשים בזנות, צרכני זנות, אנשים על הקשת הלהט"בית והטראנסיתית*, אנשים שנפגעו מינית, חסרי מעמד ללא ביטוח בריאות, אנשים שחיים עם HIV.	מטפלות בכ-400 אנשים בשנה. מתוכם 60% גברים, 1/3 צרכני זנות. מתוך 40% נשים, 30% נמצאות בזנות או בסיכון לזנות ו/או יציאה וכניסה מהזנות. כ-100-150 מטופלים מגיעים לשיחות	מענה רפואי (מחלות מין ו-HIV) ופסיכו סוציאלי.
לא עומדות מנגד - מסייעות לנשים במעגל הזנות	עמותה לשינוי חברתי ופוליטי. התנדבותי, ממומן ע"י תרומות	כלל האוכלוסייה בזנות, מכל הארץ	למעלה מ-600 נשים בשנה.	תומכות שיקום: סיוע חומרי (מזון, תרופות, ביגוד, ריהוט, לימודים, שכר דירה) וסיוע טיפולי לא פורמאלי כגון אופן קשבת
עיריית ת"א	תכנית סלעית ו-הלב 24/7 נמצאים תחת תחום אחריותם (שכירות ותקורה)	-	-	-
מרחב הלב - מסגרת לנערות וצעירות בגילאי 13-25 על רצף הסיכון המיני. לוד	מופעלת ע"י הגרעין התורני בלוד במימון משרד הרווחה (שירות מופרט)	נערות וצעירות על רצף הסיכון והזנות גילאי 14-25. מגיעות מלוד, מרביתן יהודיות. מעט ערביות.	25 צעירות בליווי אישי, 10 בשלבי איתור/חיזור	מזעור נזקים, עזרה בירוקרטית, טיפול פרטני, איתור. אפשרות להלנת חירום
השלטר - לצעירות במצבי סיכון. ירושלים	מקלט לצעירות שמופעל ע"י עלם בשיתוף עם משרד הרווחה ועריית ירושלים.	אוכלוסיית היעד היא צעירות חסרות בית בין 18-26. מאפיינים של טראומה מינית, זנות ועבריינות כאסטרטגיית הישרדות. הרכב מגוון הכולל גם צעירות חסרות מעמד ממזרח ירושלים, בדואיות מהנגב וצעירות מבתים חרדיים	ברבעון האחרון - 56 צעירות	מענה הוליסטי: לינה (24/7), מיצוי זכויות, קשר, עובדת סוציאלית, חיבור לעובדים בקהילה,
עמותת טרנסיות ישראל	עמותה, ממומנת ע"י תרומות. הוקמו בעקבות חוק הפללת הלקוח	מכל הארץ	בקב' הווסטאפ חברות 200 נשים טרנסיות	ארגון בהקמה-המטרה ביטול החוק וסיוע מקיף
הועד למלחמה באיידס (*רואינו בהקשר של זנות בקהילה הזרה)	עמותה. ארגון לא ממשלתי, מימון מתרומות.	כל הארץ	5% מכלל הנשים מהקהילה האריתראית המעורבות בזנות	בדיקות רפואיות למחלות מין ו-HIV

מסגרות חינוך לילדים חסרי מעמד בגיל הרך וליווי סוציאלי למשפחות הילדים אשר מצויות במשבר וזקוקות לתמיכה.	1100 משפחות	ילדים חסרי מעמד ולעיתים גם משפחותיהם.	עמותה הממומנת על ידי הקרן למעורבות חברתית על שם יהודה טריביטש.	יוניטף-מעונות יום ומעודוניות לילדים חסרי מעמד
ביה"ס לשיקום תעסוקתי לנשים שורדות זנות ואלימות, מקיימות הכשרות במגוון תחומים במטרה לקדם חזרת נשים למעגל העבודה.	35-40 נשים לומדות בזמן נתון	מכל הארץ. אין הכרח לעזוב את הזנות אך יש צורך לקבל טיפול במקביל בארגון שיקומי טיפולי.	עמותה התנדבותית.	המכללה - בית ספר חברתי למען נשים החוזרות למעגל העבודה
מרחב הפועל 5 ימים בשבוע. קשר, ליווי פרטני, צרכים חומריים, סיוע במיצוי זכויות, שילוב תעסוקתי	בקשר משתנה עם 80 צעירות לאורך השנה. בזמן נתון בערך 30-40 צעירות.	צעירות על רצף הזנות (16-26). חצי מהאוכלוסייה מאילת, השאר מכל הארץ.	חצי מימון פרטי, חצי מימון משרד הרווחה. עובדים מול הרשויות המקומיות	מרחב "הלב אילת" - מענה לנערות וצעירות בקצה רצף הסיכון (16-26) (עלם)
בית חם (מרכז אמבולטורי) ודירת חירום (15 מיטות). מענה חומרי וסוציאלי מקיף	עד 15 נשים בדירת חירום ו-20 נשים בבית חם.	נשים על רצף הזנות. מנעד גילאים מגיל 23 עד גיל 50+ הרכב הנשים: נשים רוסיות ונשים מזרחיות מהשכונות בב"ש ומדימונה	עמותת יחדיו-עמותה עירונית שמקבלת מימון מהרווחה (שירות מופרט) ומהעירייה	בשבילך- מענה טיפולי ותמיכתי לנשים במעגל הזנות. ב"ש
עובדות במודל מורחב: 5 וחצי פעמים בשבוע בשעות הצהריים והערב, החצי זה שישי בוקר ויש לינת חירום	40-45 צעירות	מענה לנערות וצעירות על רצף הזנות	ויצו-שירות מופרט וממומן ע"י משרד הרווחה.	מרחב הלב - מסגרת לנערות וצעירות בגילאי 13-25 על רצף הסיכון המיני. ב"ש
מרחב הפתוח 5 ערבים בשבוע (18-22) ויום שישי חצי יום. קשר אישי, איתור, הלנת חירום	42 צעירות	תכנית לנערות מגיל 13 עד גיל 26 על רצף הסיכון וברצף הזנות.	חצי מימון פרטי (עלם), חצי מימון משרד הרווחה. עובדים מול הרשויות המקומיות	הלב דימונה - מתן מענה לצעירות (עלם)
מרכז פיזי הפתוח פעמיים בשבוע ל-3 שעות אליו מגיעים לקחת אמצעי הזרקה נקיים. מספקים אוכל, קונדומים, ביגוד. בנוסף, 6 שעות בשבוע מוקדשות לעבודת איתור ברחוב.	15-20 נשים בזנות בשנה	דרי ודרות רחוב המכורים לסמים ונשים בזנות שעובדות ברחוב	ארגון למזעור נזקי סמים. מימון הציוד מגיע ממשרד הבריאות. מופעלים ע"י האגודה לבריאות הציבור. הרשות המקומית עוזרת בשכירות המבנה.	תכנית יזהר - מזעור נזקי סמים זנות ב"ש

למיטב ידיעתנו, רשימה זו כוללת את כל ארגוני הסיוע המרכזיים הפועלים בארץ בתחום ההתערבות הישירה עם א.נשים בזנות וכן ארגונים נוספים³. חשוב לציין כי על פי תכנית החומש של משרד הרווחה מ-2014, ישנם 13 מרחבי לב (צעירות בסיכון על רצף הזנות) ברחבי הארץ. חמישה מהם מופעלים ע"י עלם (ת"א, חיפה, פ"ת, אילת ודימונה) ואילו ה-8 האחרים מופעלים ע"י עמותות שונות.

³ ישנם ארגונים נוספים שהוחלט לא לראיין בשלב זה מתוקף היותם ארגוני הסברה ושינוי תודעה, לדוגמא: עמותת תודעה וג'ון סקול ישראל.

מתוך שמונת מרחבי הלב (נתניה, ביתר עלית, אום אל פאחם, חדרה, אשדוד, ראשל"צ, ב"ש, לוד),
רואינו בשלב הראשון שלושה: אום אל פאחם, ב"ש ולוד.

מיפוי הארגונים וכן ממצאי הראיונות העלו כי לצד תכניות מקיפות (גם אם לא מספיקות)
לאוכלוסיית הא.נשים בזנות, קיימים מספר חסרים אקוטיים:

א. מבחינת המפתח הגיאוגרפי, מרבית הארגונים ממוקדים באזור המרכז ועולה הצורך לעבות את
מעני הסיוע הקיימים בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית של ישראל. במיוחד עלה צורך אקוטי
בפיתוח מענים ייעודיים לאוכלוסייה בזנות בירושלים שכרגע נטולת ארגון ייעודי לסיוע ושיקום
א.נשים בזנות (השלטר בירושלים מבית עמותת עלם מטפל גם בצעירות בזנות אך אינו מענה
ייעודי). כמו כן אין כל מענה ייעודי לא.נשים בזנות בשטחי יהודה ושומרון.

ב. מבחינת צרכי האוכלוסייה, עלה כי בעוד שישנם מענים שונים לנשים בגירות וצעירות בזנות, אין
מענים ייעודיים לאוכלוסיות קצה אחרות המעורבות בזנות:

1. אין ולו מענה ייעודי אחד **לגברים וצעירים בזנות**. חשוב לציין כי "ערים בלילה" חיפה והלב
24/7 ת"א, אותם מפעילה עמותת עלם, מעניקים מענה לצעירים בנים בזנות אך זהו מענה
משולב ולא כזה הייעודי רק עבורם.

2. מרבית המענים מיועדים לנשים סיסג'נדריות (גם אם מטפלים בנשים טרנסיות) אך אין
מענה ייעודי לאוכלוסייה **טרנס* בזנות**, זאת על אף אחוז המעורבות הגבוה שלהם. בזנות
(באופן יחסי לחלקן.ם באוכלוסייה).

3. אין מספיק מענים ייעודיים ומותאמים תרבותית לא.נשים בזנות **מהמגזר הערבי**. לראייה,
בכל הארץ יש רק מסגרת ייעודית אחת דוברת ערבית הממוקדת בצעירות בסיכון על רצף
הזנות (מרחב הלב אום-אל פאחם).

4. אין מענים ייעודיים **לא.נשים חסרי.ות מעמד**. המענה הייעודי היחיד הוא מקלט מעגן אך
הוא מיועד למי שהוגדרה כקורבן סחר. לפליטות, חסרי וחסרות מעמד, מבקשות מקלט
ומהגרות עבודה בזנות אין מענה ייעודי.

5. ולבסוף עלה כי מרבית הארגונים הייעודיים לסיוע לא.נשים בזנות ממוקדים בשורדות
זנות ו/או נשים המעוניינות או נמצאות בתהליכי יציאה מהזנות ואילו עבור אוכלוסייה
המגדירה עצמה **כעובדות ועובדי מין**, אין מענה טיפולי ייעודי (הגם אם אוכלוסייה זו אינה
מעוניינת ביציאה מהזנות אך כן בסיוע אחר).

תמות מרכזיות ראשוניות

מניתוח ראשוני של 33 הראיונות, ובהתאם למדריך הראיון (ראו נספח א') עלו 5 תמות מרכזיות:

- א. השפעת משבר הקורונה על האוכלוסיות המסתייעות.
- ב. השתנות מערכי הסיוע בזמן המשבר.
- ג. הקשר בין ארגוני הסיוע ובין מערכות ממשלתיות-מדינתיות בעת המשבר.
- ד. קשר בין-ארגוני בזמן המשבר.
- ה. הקשר בין החוק לאיסור צריכת זנות ומשבר הקורונה.

על מנת להקל את הקריאה בדוח ולאור השונות בצרכי האוכלוסייה ובאופני הסיוע והעזרה, בהתאם לצורך נקדים בפתח תיאור כל אחת מהתמות אמירה כללית המשקפת את התמונה הרחבה שעלתה בקרב כלל המרואיינות ולאחר מכן נבחין בין ארגוני סיוע על פי קהל לקוחותיהן המרכזי: צעירים.ות בזנות; בגירים.ות בזנות, אוכלוסיית טרנס* בזנות; האוכלוסייה הערבית; הקהילה הזרה ובתוכה חסרות מעמד כגון מהגרות, קורבנות סחר ומבקשות מקלט בזנות.

א. השפעת משבר הקורונה על האוכלוסיות המסתייעות

ככלל, וללא תלות בסוג האוכלוסייה, ארגוני הסיוע שרואיינו דיווחו כי עם פרוץ המשבר חלה עלייה דרמטית בהצפה רגשית, תסמינים פוסט טראומטיים, פלשבקים, תוקפנות ואלימות הן כלפי אחרים והן כלפי עצמן, עלייה בצריכת חומרים משני תודעה, חרדות, קשיי שינה, קושי להתמודד עם השתנות השגרה, חשש לצאת מהבית, בדידות, פגיעה כלכלית קשה וכתוצאה עוני והמשך עבודה בזנות בתנאים המסכנים את בריאותן.ם או מתן שירותי מין בתמורה למגורים ואוכל, כמו גם פגיעה עצמית. בנוסף לאלו, מכיוון שאוכלוסיות בזנות נוטות להיות מועסקות במגזר הבלתי פורמלי, ארגוני הסיוע העידו כי הקושי לדווח לרשויות הרווחה על העיסוק בזנות, לרבות העדר האפשרות לצאת לחל"ת או לחתום אבטלה, מגביר את הקשיים הרגשיים, הכלכליים והקיומיים. על המצב המורכב הזה העידה אחת מעובדות הסיוע:

"בדרך כלל הן לא מחזיקות כלכלית רק את עצמן אלא לפחות עוד דור אחד או שניים ובן זוג. אז את יודעת שאת עמוד התווך לעוד ארבעה, את כאילו הדבר היציב ואת יודעת שאם תעבדי יותר תרוויחי יותר ואם תעבדי פחות תרוויחי פחות והעבודה שלך היא לא.. אף אחד לא יוציא אותך לחל"ת, את לא יכולה לחתום אבטלה, את אפילו לא יכולה להגיד לאף אחד "רגע, העבודה שלי היא זנות" אבל בעצם את מחוסרת עבודה, אז זה פתאום מפיל אותך באחת ממקום של עצמאות יחסית ושל אייג'נסי מאוד חזק שפועל שם, פתאום את רגע נופלת מהמקום הזה. אז זה לא רק הצפה רגשית זה ממש חרדה קיומית וכמובן שהחרדה הזאת

מצטרפת .. כאילו שיש חרדה קיומית ואת גם לא מחזיקה את הזהות המקצועית שלך אז צפה הטראומה. בזהות המקצועית את כאילו מחזיקה איזה שהן הגנות מהצפת הטראומה, הטראומה הקונסיסטנטית שאת כל הזמן נמצאת בה ואת מחזיקה בה בגלל שאת כל הזמן בתוך הזנות ואז את לא בתוך הזנות, את בכלום או באיזה ריק או בלהיות עם הילדים בבית כי עכשיו אין בית ספר .. וההגנות מתפרקות. הגנות מתפרקות כשלא מחזיקים אותן. ככה שבצמח אי העבודה גורם לטראומה להיכנס. יש משהו מגן בלעסוק בזנות, מגן מהטראומה, כל עוד את בפנים עם חומרים משני תודעה או בלי חומרים משני תודעה, עם החזקת מנגנוני ההגנה שלך, הטראומה לא נכנסת. וכשאת לא עובדת, לוקחת חופש או מאיזה סיבה את לא עובדת זה המקומות שהטראומה נכנסת".

כתוצאה מקשיים אלו, ארגוני הסיוע דיווחו כי הוצפו בפניות לסיוע וחוו עלייה של בין 30%-50% בכמות הפניות, חלקן מאנשים שכבר יצאו ממעגל הזנות ובעקבות המשבר נאלצו לחזור לתחום. עם זאת, ולצד הקשיים שהוזכרו, דווקא משבר הקורונה והקושי לעבוד הוא שיצר פתח לחלק מהאנשים בזנות לבחור לפנות להליכי שיקום ויציאה מהזנות. כפי שהעידה אחת מעובדות הסיוע:

"הסייד אפקט החיובי אולי של הקורונה הוא שזה ככה יצר איזה מוטיבציה להפסיק. חלקן באמת זה היה הפסקה מתוך סוג של הכרח מבחוח ופתאום התחילו להגיד אוקיי מה אני עושה עם החיים שלי."

קהילות טרנס* בזנות

בדומה לעדויות מרחבי העולם, ארגונים המסייעים לקהילות אלו העידו כי משבר הקורונה יצר שינוי בדפוסי המעורבות בזנות. ראשית, עלו עדויות אחדות על נשים שיצאו ממעגל הזנות ונאלצו לחזור אליו כתוצאה מקשיים כלכליים ושנית, מכיוון שהן תלויות בזנות לקיומן, רבות ניסו להתאים את שיטת העבודה למגבלות החדשות:

"ההתנהלות הייתה נורא זהירה. הבנות היו עם כפפות ומסכות, פחדו נורא. היה פחד והיה משבר. היה משבר רציני בעולם הזנות, בנות התחילו להתלונן. היה לכן טלפונים היום? התקשרו אליכן היום? אתן מצליחות לגרור לקוח, לגרוף אחד? ההתנהלות גם הייתה מאד קשה. גם הורדת מחירים פתאום הייתה דרסטית וגם בקשות פתאום של לקוחות לדברים מוזרים צצו כמו הורדת קונדום, שישלחו להם תמונות, שיפתחו מצלמות מול לקוחות. הרבה עברו למדיה. הבנות עשו מצלמות כי זה מה שאנשים חיפשו. הם חיפשו את הפורקן"

לצד שינוי בדפוסי ההעסקה, ארגוני הסיוע ציינו כי משבר הקורונה חשף לא רק קשיים כלכליים, חומריים ורגשיים אלא גם את הבידוד והשוליות החברתית של הקהילה הטרנסית*:

"לכל מי שפנה אלינו אין גב. אין לא את הגב של לקבל חל"תים ודמי אבטלה ואין את הגב של לחזור לגור אצל אימא ואין את הגב של מי שיביא לי אוכל אם אני לבד, ופשוט אין להם לאן ליפול וכשהם נופלים אז הרבה אנשים נפלו בלי שיהיה מי שיתפוס אותם. וזה מאוד אפיין הרבה מהאנשים שפנו ומראה משהו על המצב של הרבה אנשים בקהילה הטרנסית שאנחנו יודעים אותו אבל פתאום..חוסר תמיכה משפחתית זה לא רק.. שהוא דבר נורא מבחינה נפשית וכלכלית לטווח ארוך אבל במצב חרום זה גם אומר שאתה פשוט free falling. פשוט אנשים שאין להם לאן ליפול ובמובן הזה, משבר הקורונה הוא משבר של בדידות. הרבה מאוד אנשים שהם באמת לבד בעולם ואין להם רשת קשרים שיש לאנשים אחרים או שלרוב האנשים יש באיזה שהיא רמה".

המשבר החריף שפקד קהילות טרנס* המעורבות בזנות והעדר סיוע מדינתי, הגביר את ההתגייסות הקהילתית שהיוותה את התחליף לצרכים שעל המדינה לספק:

"אצלנו מהשטח רואים תמונה אחרת ועוד פעם החוסן הנפשי של לפחות חלק מהנשים הטרנסיות כולל כאלה שבזנות בתקופת הקורונה היה מאוד מאוד משמעותי שהיו אפילו טרנסיות עובדות מין שהתגייסו באופן מאוד מאוד מאסיבי לעזור לטרנסיות אחרות עובדות מין וגם לא עובדות מין זאת אומרת היה משהו בתקופה הזאת ככה ב.. בתקופה הזאת שייצר התגייסות קהילתית יותר רחבה"

הקהילה הזרה (מבקשות מקלט, מהגרות עבודה, חסרות מעמד)

מדוח של ארגון א.ס.ף⁴ עולה כי 75% מקהילת מבקשי המקלט איבדו את עבודתם בגל פיטורים מאסיבי ובהוצאה לחופשה ללא תשלום. עקב אי-זכאותם לפיצויי פיטורים ולדמי אבטלה, נותרו העובדים ומשפחותיהם ללא מקורות הכנסה, ללא רשתות תמיכה ממוסדות וללא עורף משפחתי וחברתי להישען עליו בשעת המשבר. בהתאמה, גם בקרב הקהילה הזרה נראו מקרים של נשים שנאלצו לחזור לעסוק בזנות כתוצאה מקשיים כלכליים ואף עלייה בביקוש לזנות מצד צרכנים:

"יותר ויותר נשים חזרו לעבוד בתוך החמארות⁵ כי אין עבודה בבתי מלון ושהרבה ניקיון לא לוקחים את העובדים אז המישור הזה של העיסוק בזנות והעלייה שלו בגלל הקושי להתפרנס ממקור אחר, ככה עלה נורא חזק. היו גם יותר פניות [של גברים]. בדרך כלל הם היו

⁴<http://assaf.org.il/he/sites/default/files/ASSAF%27s%20work%20during%20Covid-19%20Lockdown%20-%20March-May%202020.pdf>

⁵ הכוונה למקום מפגש של גברים אפריקאים בעיקר מאריתריאה ומסודאן. להרחבה, ראה: גור, י', לוטן, ז', מהרציון, א' וגוטצייט ז' (2017).

עובדים 17-18 שעות ועבשיו אין עבודה, אין להם לאן ללכת אז הם מחפשים אישה בכל מקום".

עדויות של ארגוני הסיוע הפועלים בקהילה הזרה העלו מקרים של מצוקה כלכלית, חומרית ורגשית כגון חרדות, פחד למות כמו גם התנגדות להתאים עצמן לשגרת קורונה. בנוסף, עלו מספר קשיים ייחודיים אותם חוו אנשים המעורבים בזנות מהקהילה הזרה בזמן המשבר. ראשית, עבור נשים בזנות שהגיעו לארץ על ויזת תייר, ההחלטה על סגירת השמיים הובילה להישארותן בארץ מעבר לזמן המותר:

"יש נשים שהגיעו על ויזות תייר ואחרי שלושה חודשים הן אמורות לחזור לארצות המוצא אבל אז הן לא יכולות לחזור כי אין טיסות אז הן תקועות בארץ וממשיכות לעסוק בזנות. אין להן כבר ויזה, אין להן כלום... גם הביטוח בריאות שהן עשו כתיירות כבר פג תוקף והן תקועות פה הן לא יכולות לצאת כי אין טיסות!.."

שנית, עבור חסרי וחסרות מעמד, עלה החשש לבצע בדיקת קורונה, שמא תוצאה חיובית תגרור דיווח לרשויות ההגירה:

"מדובר במטופלות ומטופלים שהם חסרי מעמד ואז למשל אם הם מרגישים לא טוב והם צריכים לעשות בדיקת קורונה אז הם מפחדים שאם הם ילכו לעשות בדיקת קורונה אז ידווחו עליהם למשטרת ההגירה או משהו כזה אז הם לא הולכים להיבדק".

ולבסוף, כלל המסייעים לקהילה הזרה העידו על קושי הטמון בהעדר מידע נגיש בשפתם להוראות הבריאות:

"רוב המטופלים שלנו מדברים או ערבית או תגרניה וקצת רוסית. אז יש את הקושי שכולם חוו אבל פה יש גם רובד של רב-תרבותיות שהיה גורם מעכב"
"היו קשיים שקשורים באמת לתרבות. הבעיה היא תרבותית, כלומר הפערים התרבותיים. נוצרו מצבים שהנשים לא מאמינות שהנגיף קיים והן חושבת שזה איזה שהוא משהו פוליטי כזה שנועד להסית את תשומת הלב".

האוכלוסייה הערבית

ככלל, הזנות בקרב האוכלוסייה הערבית מאופיינת בהסתרה גדולה לאור מאפיינים תרבותיים כגון חברה סגורה ומסורתית יותר. ארגוני הסיוע מדווחים כי עיקר האוכלוסייה הערבית בזנות מגיעה מהכפרים בצפון, מיפן, ממזרח ירושלים ומהפזורה הבדואית בנגב. בנוסף, כפי שעולה מדברי עובדות

בארגוני סיוע שונים, מאפייני הזנות באוכלוסייה הערבית שונים מאלו באוכלוסייה היהודית ואין מספיק מענים ייחודיים ומותאמים עבורן:

"יש לנו בפרויקט כמה בנות ערביות בזנות. אחת מהן עושה זנות בדירה שיש בה בעלת בית ערבייה גם כן ויש איתה עוד 2 צעירות ערביות צעירות מאוד, אחת בת 18 אחת בת 19 וחצי. אצלנו בעיר גם הסרסורים וגם הבנות הן ערביות וזה גרם לי לחשוב על זה שהזנות שלהן היא קצת שונה, הן לא ידברו במרחב על זה שהן בזנות."

"נגיד צעירות ערביות, יש תפיסה טיפולית שצריך להחזיר אותן לקהילה ולהחזיר אותן לבית ואני בתפיסה מורכבת לגבי זה, כי באמת כל מה שיש לצעירה הזו זה הקהילה והבית והתלישות הזו היא לפעמים ממצערת נזק לטווח הקצר אבל בטווח הארוך אני כבר רואה את הצעירות שהכרתי לפני עשר שנים ורואה באיזו בדידות הן נמצאות. הבקלאש מהחברה על זה שעשית פדיחה - הן נבעטות כל כך חזק שהן יהיו הכי בקצה. גם בשימוש בסמים וגם בזנות. אין מספיק מענים עבורן. מה, אני אשלח מישהי מהדרום לצפון?"

בכל הנוגע להשפעת משבר הקורונה על האוכלוסייה הערבית בזנות, ארגוני הסיוע העידו כי משבר הקורונה הציף את הצורך במענה חומרי מיידי, כגון סיוע בשכר דירה וסיוע במזון. בנוסף, חלק מהאוכלוסייה הערבית המטופלת במרכזי הסיוע נטולת מעמד חוקי בארץ ולכן מתקשה בקבלת סיוע רפואי, בריאותי וכלכלי. לדוגמא:

"אין להם זכויות, אין להם ביטוח רפואי, אין להם ביטוח לאומי, אין להם כלום. אפילו אין להם תעודת זהות. כאילו מישהי הייתה אצלי, אין לה תעודת זהות. היא מהשטחים ואין לה תעודת זהות מפה, אז כאילו היא לא קיימת בכלל. גם לא בשטחים וגם לא בישראל, למרות שהיא נולדה בהדסה. למרות שכל האחים שלה יש להם תעודת זהות, אבל לה לא נותנים"

צעירותים בזנות

ככלל, ארגוני הסיוע לצעירים וצעירות בזנות (13-25) מטפלים בזנות על פני כלל הרצף - הן זנות אפורה והן זנות גלויה. ממצאי המחקר העלו כי ישנם קשיים נבדלים לצעירים. זנות דרי רחוב ו/או המעורבים בזנות רחוב לבין צעירים. זנות החיים בבית ומעורבים בזנות סגורות. הראשונים חוו קשיי הישרדות קשים:

"מכיוון שכל אסטרטגיות ההישרדות שעוזרות לשרוד ברחוב כגון לאסוף בקבוקים, זנות, לגנוב, למכור סמים פתאום אי אפשר, כי אי אפשר להסתובב בחוץ, אז חלקם הגיעו לרעב קשה"

עבור אלו הגרים בבית או המטופלים במסגרת שיקומית, ארגוני הסיוע העידו כי נאלצו להתמודד בתקופת הקורונה עם החרפה בתופעות כגון חרדה, בדידות ופוסט טראומה:

"זה שעבשיו הם לא צריכים לשרוד ולחפש קורת גג אז זה שם אותם פחות בdoing ויותר being ואז צפות יותר דאגות, יותר טראומה, יותר חותכים את עצמם, יותר אשפוזים. גם בקורונה היה הרבה אובדנות, ניתוקים, הרבה מקרים פסיכיאטריים. את השעה של הכדורים שינינו, את זמן חלוקת התרופות שינינו כדי שיוכלו לישון.. המון המון חרדות"

"היו לנו הרבה יותר התפרקויות ממה שהיה קודם. פלשבקים, חתכים המון פגיעות עצמיות, המון תוקפנות, מריבות אלימות שחלקם ממש ידעו להגיד שזה בגלל שהם לא עושים זנות. נערה אחת אמרה שיש לה עכשיו הרבה יותר פלשבקים על אבא שפגע בה. זה ממש הבהיר איך הזנות נותנת מענה לכל מיני צרכים שלהם וכשאין את המענה הזה אז יש כל מיני סימפטומים אחרים."

"אני חושבת שהקושי הכי גדול שהיה והיינו עסוקות סביבו הרבה זה המקום של הבדידות. בהתחלה כזה אמרנו שמבחינתם כאילו לא השתנה כלום, כי הרבה מהן, זה לא שהן איבדו את מקום עבודתן והן רגילות לחיות חיים של סגר ובדידות, כי הן באמת לא יוצאות הרבה ולא מסתובבות, אז כאילו משהו שהוא... אבל ככל שהזמן עבר וככל שהיו עוד הגבלות אז ראינו הרבה יותר את המקומות האלה של החרדה הזאתי שהגיעה מתוך המקום של הבדידות ושל הסגר והפחד".

עם זאת, חשוב לציין כי לצד קשיים אלו, נראה כי עבור צעירים השוהים במסגרת טיפולית סגורה, תקופת הקורונה וההכרח להפסיק את העבודה בזנות אפשרו גם הזדמנויות חדשות:

"פתאום היה גם הזדמנות באמת להיפתח להמון דברים שלא היה להם קודם, כי הם סגורים ואין להם ברירה, כמו קריאת ספרים. הקורונה גם עזרה לנו עם עוד כמה צעירים לייצר מפגשים משפחתיים. היא בעצם קידמה אותנו כמה צעדים קדימה. מה שהיה לוקח בטיפול עוד שנה עוד שנתיים, הצלחנו להתקדם בשבוע בכמה צעדים בזכות הקורונה. או שההורים הסכימו לקבל את הילדים לכמה שעות, 24 שעות, אחת לשבוע, אחת הסכימה לדבר בטלפון, להעביר כסף. כלומר נוצרו פתאום כל מיני קשרים שלא היו קודם ובינתיים הם עוד מחזיקים מעמד"

ב. השתנות מערכי הסיוע בזמן המשבר

הראיונות העלו כי עבודת ארגוני הסיוע ואנשי המקצוע עם אנשים בזנות קיבלה תפנית משמעותית לאור משבר הקורונה. הארגונים חוו הצפה בכמות הפניות של אנשים בזנות שברגע אחד נותרו ללא תעסוקה וללא משאבים לקיים את עצמם, לרבות אנשים שנמצאות. ים מחוץ למעגל הזנות וכתוצאה מהמצוקה חזרו לבקש סיוע מהארגונים. אלו אילצו את הארגונים להיערך באופן פתאומי

ומידי ולשנות את מערכי הנגשת הסיוע שלהם. מתוך הראיונות עלו מספר היבטים חשובים של ההשפעה שהייתה להשתנות מערכי הסיוע בעת המשבר הן על צוות העובדות והן על האוכלוסייה לה הן מסייעות.

ראשית, באופן גורף, כלל ארגוני הסיוע העידו כי הצורך המידי והראשוני היה ההכרח לעבור לאספקת צרכים חומריים (אוכל, תשלום חשבונות, תרופות וכד') ולגיוס כספים ותרומות עבור מטרה זו. גם ארגונים שאינם ארגוני סיוע בשגרה אלא ארגוני הסברה וסנגור, נאלצו לזנוח את פעילותם השגרתית ולעבור לספק צרכים מידיים אלו. נשות סיוע העידו כי אנשים בזנות חוו מצוקת רעב וכתוצאה, הארגון הפך פעמים רבות לחמ"ל חלוקת מזון, מה שכמובן השפיע על תפקידן. השינוי בתפקוד הארגון מעיד כי במצבי חירום המענים משתנים לכדי מענים המתכתבים עם דאגה לצרכים חומריים, תיווך, סנגור והנגשת מידע תוך זניחה של מענים טיפוליים בהיבט הפסיכותרפוי. חלק מנשות הסיוע שרואיינו ראו בכך שינוי מהותי ואף פחיתות מבחינת התפיסה העצמית שלהן כנשות טיפול. היבט נוסף של הצורך בהתאמת מעני הסיוע למשבר, היה טמון בהפיכת הארגון לצינור העברת מידע - בין אם בתרגום הנחיות בריאותיות לשפת האם של הלקוחות ובין אם במענה לשאלות הנוגעות להתנהלות במקום העבודה ולהנחיות הנדרשות.

שנית, השתנות מערך העבודה והצורך להתאים את מרחב הארגון לכללי הבריאות הנדרשים השפיעו עמוקות על הקשר הטיפולי:

"זה היה מאד לא פשוט. במסגרת הסגורה אז המשכנו לעשות טיפולים אבל המימיקה, חצי מהמימיקה לא נראית עם מסכה ואז עברנו למסכות השקופות שרואים את כל הפנים אבל גם זה היה נורא לא פשוט. בקבוצה שאני מנחה הייתה אישה שכל פעם מחדש הייתה אומרת לי: "תשמעי אני לא יכולה לראות אותך ככה. אני מסתכלת עליך ואני לא יכולה, אני כאילו מרגישה שאני לא יכולה לדבר. זה חוסם אותי". אני פתאום קלטתי כמה התקשורת הלא מילולית היא חשובה בינינו כי הרי כל הקונספט הטיפולי שעליו אנחנו מושתתות זה בעצם הקשר הבין אישי. במסגרת הפתוחה עברנו לעשות טיפול פרטני בטלפון אבל זה לא אותו הדבר. אני יכולה להגיד לך שיש נשים שזה היה נפלא בשבילן הטלפון והן אפילו גם אחרי שנגמר הסגר ככה עלו איזה שהן בקשות, אולי בכל זאת נמשיך בטלפון כי זה היה להן נוח שהן לא צריכות להגיע אבל היו כאלו שזה איום ונורא בשבילן. שהן לא הצליחו להחזיק קודם כל שיחת טלפונית. הן היו חסרות סבלנות לזה וזה פגע בתהליך הטיפול שלנו מולן".

המעבר לטיפול מרחוק בטלפון או טיפול מקוון בזום - השפיע גם על העמקת החסמים הבריורקרטיים המהווים כדרך שגרה אבן נגף עבור אנשים בזנות:

" בדרך כלל אנחנו ממלאות יחד איתן טפסים, אנחנו עושות את זה איתן ממש יד ביד כי אלו חלקים שמעוררים המון חרדה וגם יש חוסר אמון במסד. זאת אומרת, הכול עולה שם. הן מרגישות שהן לא מצליחות, הן לא באמת יצליחו למלא את הטופס כמו שצריך "ומה אם אני אעשה משהו שבגללו אני לא אקבל את מה שמגיע לי?" יש להן המון חוסר ביטחון סביב הנושא הזה. ואנחנו עושות את זה בדרך כלל יחד איתן. ובקורונה הן נתקלו ממש בקשיים. העובדת הסוציאלית הייתה מקבלת הודעה בלילה שהאתר קרס והיא לא מצליחה. זאת אומרת, החסמים הבירוקרטיים הפכו להיות הרבה יותר משמעותיים דווקא בתקופה הזאת עבורן כי לא היה מי שילוה ברמה הזאת ושם היה חוסר ביטחון נורא נורא גדול".

בנוסף, המעבר לזום או ליועץ טלפוני, לא רק פגע באיכות הסיוע אלא גם יצר טשטוש של הגבולות המקצועיים, הן בתוך הארגון והן בין מרחבי הבית והעבודה של העובדות:

אנחנו עברנו לתת ייעוץ רפואי דרך שיחות ותמונות בווטסאפ. אז מצד אחד קיבלתי תמונות של אברי מין עם יבלות ומצד שני הודעות כאלו של "אף אחת לא עוזרת לי, עדיף לי כבר למות". עכשיו איך אני נותנת לכל זה מענה מהטלפון שזה גם לא תמיד התפקיד שלי? זה יצר טשטוש וחציית גבולות בעבודה הצוותית שלנו כי פתאום כולן עושות את הכול".

"זה לא קל לשבת ולקבל שיחה על אונס בפניה של הגינה ולחזור אחר כך לתוך הבית. אה.. זה קצת עושה טשטוש של גבולות מקצועיים"

היבט מעניין הכרוך בהשתנות מערכי העזרה הוא שהסגירה המלאה או החלקית של הארגון (בהתאם להגדרתו כחיוני או לא) נתנה אותותיה לא רק באיכות הסיוע המוצע אלא גם בתחושת הערך העצמי והמקצועי של עובדי ועובדות הסיוע עצמן.ם. כך למשל, בקרב עובדת שארגונה הוגדר כחיוני, עלתה תחושת משמעות ושליחות עזה:

"בשבוע הראשון היה הרבה פחד בקרב הצוות אבל גם פרחנו כי הפכנו להיות צוות העובדים החיוניים. הסתובבנו עם טופס שאומר שאנחנו חיוניים. ולפעמים עצרו אותנו ברחוב אז שלפנו את זה, כשאינן נפש חיה בחוץ ורק אתה הולך לעבודה, אז יש בזה תחושת משמעות מאוד גדולה. גם שמסביבך כולם יוצאים לחל"ת ואת עובדת, זה לא מובן מאליו. אני גם שיחקתי על זה לא מעט מול הצוות, שהם ירגישו משמעותיים וחשובים. מן תחושה של 'אנחנו נגד העולם, אנחנו שומרים על המקום הזה'. תחושת האידיאולוגיה מאוד פרוחה בחודש הזה ובאמת זה איחד אותנו ברמה המקצועית".

להבדיל, עובדת שמקום עבודתה לא הוגדר כחיוני, חוותה תחושות קשות לגבי הערך העצמי והזהות המקצועית שלה:

"יש פה משהו שנוגע עמוק בזהות המקצועית שלנו, כאילו איך אפשר להגיד לנו שאנחנו לא חיוניות? אותי זה ממש הכניס למין חרדה ופתאום כל הערך העצמי הנמוך התגבר עלי שכאילו לא צריך אותי. אני ישבתי יומיים בבית ובכיתי. זה עושה איזה אגרוף לערך העצמי, בטח שאני יודעת שאני כן חיונית. אנחנו החזקנו מטופלות מעל המים והצלנו נפשות וחיים, אני יודעת, אני בטוחה בזה. העבודה שלי היא שליחות."

לצד הקשיים שהוזכרו עד כה כתוצאה מהשתנות מערך העזרה (מעבר לסיפוק צרכים חומריים וגיוס תרומות; קושי ביצירת קשר טיפולי; העמקת חסמים בירוקרטיים; טשטוש גבולות מקצועיים; פגיעה בתחושת ערך עצמי; והצורך בהנגשת מידע), ישנם ארגונים שציינו כי לצד יצירת קשיים במערך הטיפולי, משבר הקורונה דווקא חשף לעיתים את יתרונות המערך הארגוני הקיים והשפעתו על האוכלוסייה המטופלת והביא לכדי תובנות חדשות אודות הצורך בשינוי:

"המשבר הזה מאוד חיזק את הביטחון שיש לנו כארגון. שיש לנו יכולת גמישות מאוד גדולה, זריזות לאמץ דרכים חדשות. שאנחנו חושבות כל הזמן מחוץ לקופסה. זה חשף גם את החוזקה והמחויבות הבאמת גדולה של העובדות והמתנדבות"

"העבודה שעשינו על חלוקת סלי המזון מאוד שדרגה אותנו מבחינה ארגונית. פתאום הייתה לנו תמונה יותר מלאה לגבי הצרכים של המטופלים והמטופלות שלנו והשתמשנו בה גם מול הבטחת הכנסה וביטוח לאומי ואפוטרופוס כללי ופתאום הייתה איזה עבודה קצת יותר מסודרת ... אז זה הכניס לנו איזה שהוא סדר"

"בפעם הראשונה הרגשתי שאנחנו מצליחים להגיע להרבה אנשים, בעיקר אנשים שקודם לא נעזרו בארגוני הקהילה או לא חשבו שיש להם גב. זאת אומרת, המהלך של המענקים הכספיים, גם אם לא נצליח לספק את כל הצרכים כי באמת אין לזה סוף, יש פה מהלך שהוא חשוב מבחינת העזרה ההדדית. זה גם הנכיח אותנו כפרויקט שהוא כתובת".

צעירות. ים בזנות

השתנות מערכי הסיוע והעזרה בעת המשבר הביאה עמה אתגרים ייחודיים עבור ארגוני הסיוע לצעירים. ות בזנות. ראשית, עבור חלקם, משבר הקורונה יצר הכרח לשנות מן היסוד הן את סוג הסיוע והן את המתודה הטיפולית הניצבת בבסיסם. מכיוון שאלו הן מסגרות המוגדרות כפתוחות ומושתתות על התפיסה כי החזרת השליטה לצעירה היא חלק מרכזי בתהליך הטיפולי, המעבר ממסגרת פתוחה אל מסגרת סגורה אילצה את הארגונים ליישם שיטות התערבות הנוגדות את "האני מאמין" שלהן:

"כל ההתערבות הייתה אחרת לגמרי, בהחלטה מודעת. אבל זו לא התערבות שאני מאמינה בה ואני לא רוצה להמשיך עם זה. אסרנו עליהם לעשות זנות, אספתי אותם בהתחלה ואמרתי

להם: זאת פעם ראשונה שאני נאלצת להגיד לכם את המשפט שאני אוסרת עליכם לעשות זנות. יותר מזה, זה לא אני זה משרד הבריאות. משרד הבריאות אוסר על קרבה ומגע וכולנו צריכים עכשיו לתפוס מרחק. וכדי לאכוף את זה אז אישרנו יציאות רק לחצי שעה. הצלחנו להחזיק בזה אבל הרוב הגדול אחרי חודש פרשו, הם לא שרדו את זה, הם הצליחו לשרוד חודש, חודש! מה את מספיקה לעשות בחודש? ההתערבות שלנו גם הייתה כל כך שונה, היא דרשה מאתנו פי מאה מאמצים, באמת גם לדאוג שהם לא יתפרקו. ביום יום ההתערבות שלנו היא לא רק איך לא להתפרק, היא גם איך לשים מעצורים אבל גם איך להתבטא. במשבר, כל האנרגיות היו רק בלעצור את ההתפרקות. זה מלא אנרגיות ואתה לא עסוק בלפתוח ולדבר את הדברים יותר מידי, אתה רק עסוק בלעצור את זה – שזה לא יתפרק, שזה לא יתפרק, שזה לא יתפרק... אבל ברגע שנלקחת השליטה מתחילה ההתפרקות".

המעבר ממסגרת פתוחה אל מסגרת סגורה אילץ את הצוות לשנות לא רק את דרכי העבודה אלא גם להתאים עצמו לאופני העבודה החדשים. כך, היו אנשי צוות שהוגדרו כמי שעובדים בתוך המרחב ולמולם עובדי צוות שעבודתם הייתה לסייע לצעירים. ות שנותרו מחוץ למרחב. בעוד הראשונים נאלצו להתמודד עם עלייה בהצפה הרגשית, במופעי אלימות, בקשיים להסתגל חברתית ובצורך לייצר תעסוקה לאורך שעות רבות מהיום, האחרונים התרוצצו בין המשטרה, בתי חולים ובתי חולים פסיכיאטרים כתוצאה מעליה בעבריינות ופגיעה עצמית. עם זאת, לצד קשיים אלו, וכפי שעלה גם בקרב כלל ארגוני הסיוע, משבר הקורונה שימש קטליזטור לחידוד העיקר, כמו גם טשטש את יחסי הכוח בין הצוות לצעירים.ות:

"אני קוראת לקורונה מחדד. היא מחדדת את הנקודות הדחופות, החשובות והבוערות. ברמה שלנו כעובדות זה נתן לנו הרבה כוח ואני חושבת שהם הסתכלו עלינו בהערצה שלא נכנענו."
"הפכנו כולנו להיות מעיין מצורעים. הדבר הראשון שקרה זה שנהייתה אחדות כזה בין הצעירים ובין הצוות. הצעירים תמיד מרגישים מצורעים ושאיך לא רוצה לראות אותם. פתאום... כאילו הייתה איזה אחדות במצורעות, בתחושת המצורעות שפתאום הייתה משותפת לכולם. כולנו הרגשנו מצורעים ביחד."

ג. הקשר בין ארגוני הסיוע ובין מערכות ממשלתיות-מדינתיות בעת המשבר

ארגוני הסיוע המתמודדים גם בשגרה עם מערכת יחסים מורכבת אל מול רשויות המדינה, העידו כי משבר הקורונה חשף ביתר שאת את תחלואי ההפרטה והשלכות הקיצוץ בתקציבי הרווחה והבריאות:

מרכזי רווחה פשטו את הרגל. אין מה לפנות, אין. הם בכלל לא פונקציה שיקומית.. לצערי אני אומרת.. וזה חבל, אני כן רוצה לראות שמערך הרווחה יהיה משהו חיובי בעולם השיקום והוא לא."

כמו כן, מרבית הארגונים העידו כי משבר הקורונה הוביל להזנחה מסוימת של משרדי הממשלה את הצרכים של מרכזי הסיוע. כך, למשל, משרד הבריאות נאלץ, כתוצאה מקיצוצים תקציביים, להלאים ציוד רפואי מהארגונים לטובת מחלקות ומעבדות הקורונה, ואנשי הצוות נותרו ללא אמצעי מיגון מספקים, על אף שהם בחשיפה קבועה ומתמשכת לאוכלוסייה בסיכון:

"נגיד אצלנו בעיר פתחו תחנת בדיקה לעובדים זרים אבל לא היו מוכנים שהמטופלים שלנו יבואו לעשות בדיקה. אבל מה קורה עם חסרי הבית ומי שנמצאים בזנות? מה, הם לא יכולים? אז ניסינו להתלבש עליהם אבל אז נגמרו הבדיקות. כלומר לא היה שום דבר מסודר."

"אני קניתי על חשבוני מגבוני אקונומיקה. רק אתמול קיבלנו מגבוני אקונומיקה מהמשרד. אין שם אפילו מחשבה של אם זה חיוני או לא. סליחה שאני אומרת את זה אבל זה זנות אז זה לא מעניין אותם. זאת החוויה שלי, אני לא יודעת אם זה נכון ואם הם עשו איזה שהיא חשיבה אבל אני לא חושבת שהם עשו חשיבה.... אין פה התייחסות מקצועית ספציפית כמו שצריכה להיות. אין, אין דבר כזה. וגם כשיש לנו את המחשבה אין למי להגיד אותה.... אין לנו אבא ואימא והזעם הזה הולך ומתגבר במצב החירום"

בקרב הארגונים עלתה התחושה כי מתקבלות החלטות בכאוס וכי מרביתן לא תואמות את היכולת התקציבית של הארגונים:

"היתה תחושה שלא מתקבלות החלטות הגיוניות. אני מקבלת את חוזר מנכ"ל ואז צריכה לתרגם אותו ולראות איך ליישם אותו. נגיד אחת ההנחיות הייתה להקים מסגרת בידוד בתוך המסגרת, בכל המסגרות. עכשיו מי שמכיר את המסגרת שלנו - איך אני יכולה לעשות בידוד בתוך המסגרת? זה אותם שירותים, זה אותן מקלחות. אם יש לי חולה קורונה אני יכולה לבודד אותו בתוך המסגרת? הם מתעקשים שכן ואת צריכה למצוא גם את התקציב לזה. זאת אומרת גם לא נותנים לי תקציב ליישם את ההחלטות שלהם."

העדר היכולת לייצר מענה בידודי בתוך הארגונים עצמם היה משותף גם לאוכלוסיות להן צרכים ייחודיים כגון דרות רחוב בזנות המכורות לסמים. כך, המשבר חייד את הפערים בין אוכלוסיות בעלות פריבילגיה וכאלו להן המדינה והרשויות המקומיות לא הצליחו לייצר מענים מספקים.

קושי נוסף טמון היה בשותפויות כגון המערך האזרחי שהובל על ידי נציגות הרשות המקומית בעיריית תל אביב-יפו, שכלל ארגוני מגזר שלישי בתחומים מגוונים, כמו גם המטה הפמיניסטי שגייס

סלי מזון. יוזמות אלו, שסיפקו את הצרכים החומריים המיידים של אוכלוסיית האנשים בזנות, הדגימו את ההכרח להתאים את מענה הסיוע למאפייני האוכלוסייה המסתייעת. למשל, על מנת לקבל סיוע ממערך ההזנה העירוני, הארגונים נדרשו לספק פרטים אישיים שונים של מוטבי הסיוע. מרואיינות מארגוני הסיוע ציינו כי דרישה זו מציבה חסמים עבור אוכלוסייה בזנות ואינה מכירה במורכבות חשיפת פרטיהם המציבה אותן בסכנה ואף מונעת מהן לקבל את הסיוע:

"אנחנו התנגדנו בתוקף למסור פרטים מזהים של נשים. אז אישה תקבל פעמיים סל מזון, מה יקרה? המערך יתמוטט? העירייה תרד מנכסיה? אם יש אישה עם שלושה ילדים או אישה בהריון או אישה עם ילד יחידנית- מה אכפת לכם שהיא מקבלת שני סלי מזון!?"

תמונה דומה עלתה גם ביחס לעמותות שהתנו את הסיוע בפרסום שמן או בדיווח על פרטי האוכלוסייה המסתייעת לרשויות הרווחה:

"התארגנויות סגרו לנו את הדלת, כי אנחנו זונות.. לא יודעת איך להגיד את זה אחרת.. וזה הזוי. זה הזוי.. הייתי מתקשרת ושואלת אתם מדווחים לרווחה? כי אני לא יכולה לאפשר שאיזה ארגון ידווח למישהו ברווחה על המטופלות שלי. הן צריכות להחליט אם ללכת לרווחה, לא אני. זה מחיר כבד מידי למטופלות שלי ואני לא רוצה שהן יעשו את זה אם הן לא רוצות. יש כאלה שכן רוצות להירשם ברווחה ולקבל את הסיוע ואז הן באמת קיבלו. אבל מי שלא רוצה? או מי שחסרת מעמד?"

לצד ביקורת על משרדי הממשלה ויוזמות של הרשויות העירוניות, צוין ביטוח לאומי ע"י מספר רב של מרואיינות כארגון שעבר תמורות משמעותיות והפך לזרוע מסייעת:

"זה באמת המקום הכי גמיש... זה ארגון שיש לו ערוצים גמישים מאוד ואת זה אני לא יכולה להגיד על ערוצים ממשלתיים אחרים. למשל יש לביטוח לאומי קרנות שהוא משקיע בהן המון לאו דווקא בחינת כסף, אלא מבחינת השינוי והחשיבה וההתעדכנות והקשר עם פרויקטים כאילו משהו מאוד מאוד משמעותית אחר מכל חוויה שיש לי עם ערוצים ממשלתיים אחרים. יש שם כוח אדם שמקבל גיבוי מראש הביטוח לאומי. זה משהו שמוטבע בעבודה, וגם מנהלי ומנהלות סניפים ואפילו עובדות בתוך הסניפים. ... אנחנו עובדות מאוד על קשר אישי, להכיר להם את האוכלוסייה כי נשים בזנות לא היו מגיעות לביטוח לאומי או אם הן היו מגיעות הן לא היו מדברות על זנות. ועכשיו, כשהם מכירים אז יש פתיחות ונכונות מאוד גדולה".

כמו כן, המשבר גם הסיר לעיתים חסמים בירוקרטיים מדינתיים, מה שאפשר גמישות גדולה מאי פעם והסתייעות בשירות שבעבר לא היה נגיש עבור אוכלוסייה בזנות:

"קצבת הבטחת הכנסה התאפשרה בזמן הקורונה כי אחד המכשולים לקבלת הקצבה הזאת בדרך כלל היא שהנשים לא יכולות מבחינה נפשית ומכל מיני בחינות אחרות ללכת לעבודות שמוצעות להן בשירות התעסוקה ולכן הקצבה הזאת עד היום בעצם נמנעה מהן, אבל מכוון שעכשיו שירות התעסוקה היה רק הרשמה ווירטואלית אז זה בעצם אפשר לנו להכניס לא מעט נשים לקצבה הזאת".

זאת ועוד, כתוצאה מהווקום הממשלתי, ארגוני הסיוע העידו כי נוצרו גם שותפויות חדשות אל מול רשויות מקומיות וארגוני חברה אזרחית:

"נגיד סביב חסרי מעמד נוצרו פורומים מאוד יפים של קורונה וחסרי מעמד. פתחו קבוצה על קורונה וחסרי מעמד והכניסו ארגונים עירוניים וארגונים מהחברה האזרחית כמו רופאים לזכויות אדם ואת א.ס.ף"

ד. קשר בין-ארגוני בזמן המשבר

חשוב לציין כי מרבית ארגוני הסיוע נמצאים בקואליציות עבודה ובקשרים הדוקים גם בשגרה. עם זאת, מרביתם ציינו כי המשבר, ובמיוחד אוזלת ידה של המדינה והצורך למלא את החלל שהותירה, חיזקו את הקשרים ביניהם. כך, ניתן היה לראות הן הפנייה הדדית של מטופלות בין הארגונים בהתאם לצרכים, כמו גם שיתופי פעולה שחצו גבולות גיאוגרפיים ואידיאולוגיים. מרבית הארגונים ציינו כי הן בשגרה אך במיוחד בעת המשבר, הסיוע החומרי שניתן על ידי ארגון ארצי המתמחה בכך היווה הצלה עבורם:

"זה ארגון שבאמת מבחינתי הביא להצלה כי כשבאה אלי מישהי והשאלה הראשונה היא מה את יכולה לעזור לי? לעיתים נדירות הן ירצו להתחיל משיחות. כאילו קודם כל אני צריכה לתת הוכחות לזה שאני יכולה לתת עזרה ממשית ורק אחרי שעברנו את המשוכה הזאת וזה יכול לקחת לפעמים כמה חודשים, אז יכול אולי להיות קשר שהוא יותר טיפולי ושיחות ולהגיע פעם בשבוע ולעבד את הטראומות וכל הדברים האלה. אבל בשלב הראשון, אישה מגיעה אלינו היא קודם כל רוצה עזרה ממשית והדבר הכי מהיר כמו קסם שאני יכולה להגיד לה 'אוקיי קודם כל אני יכולה לעזור לך עם אוכל והן עושות את זה כמו קסם, כאילו באותו שבוע אישה מקבלת סל מזון וזה מדהים, פותח את הדלת. הן כמו מרכז סיוע כזה כלכלי ו.. פלוס. פלוס פלוס."

הן דואגות גם לדברים יותר גדולים כן? היה להן עכשיו כסף למלגות לימודים והם חילקו אותן. זה ד"י מדהים איך ארגון שהוא לא ארגון ממשלתי אלא לחלוטין ארגון פילנתרופי בואי נגיד ככה, הן נכנסו לוואקום כאילו ופשוט הן מחליפות את המדינה. פשוט ככה. אין סל גמיש לצרכים של

נשים הרי, אז מי דואג לסל הגמיש? [הן]. את צריכה בגדים? תקבלי בגדים, את צריכה אוכל?
תקבלי אוכל. [הן] הסל הגמיש שלנו. שזה מטורף כי היה אמור להיות סל גמיש. עד לפני
הקורונה זה היה עניין של יום יומיים.. את צריכה רב קו? הן יתנו לך. ביטוח לאומי אמור לתת
את זה! אבל הן יתנו לך. אז כל דבר כזה הן נותנות.."

דוגמא נוספת לקשר בין ארגוני הסיוע בעת המשבר היא יצירת קשר ושיתוף פעולה בין ארגונים שלא
עבדו יחד בשגרה. לדוגמא:

"בעקבות הקורונה נפתחה קבוצת ווטסאפ חדשה של כל המנהלות כדי באמת להיאבק ביחד
על החזרת התקציבים למרכזים כי חלק הוכרו כחיוניים וחלק לא וזה היה משהו חדש שפתאום
אנחנו פועלות יחד. וזה גם נתן לי מידע על כל מיני דברים. למשל על תווי קנייה שקיבלתי
לבנות אצלנו, זה בזכות זה שהעניין עלה בקבוצה. זה לא הגיע אלי בדרך אחרת. אז כל מיני
שיתופי מידע, זה חדש וטוב."

"אני ראיתי ששיתוף הפעולה של כולנו חיזק אותנו ואני מקווה שנעביר את הבשורה הלאה
ונעשה ביחד עוד דברים בהמשך. כי זה פעולות אולי קטנות [העברה של סלי מזון ותווי קניה]
אבל הן משמרות קשר. האמת היא שהפתעתי את עצמי כי בזמן שגרה לא חשבתי ליצור איתם
קשר אבל בזמן חירום, את יודעת, יוצאים דברים אמתיים."

לצד העמקת שיתופי פעולה קיימים ויצירת שיתופי פעולה חדשים, חשוב לציין גם כי חלק
מהמראיינות הציפו קשיים בין-ארגוניים הקיימים בשגרה ושמסבר הקורונה העמיק. הקושי
המרכזי היה בקשר שבין ארגוני הפריפריה לארגוני המרכז. הראשונים העידו על נתק, חוסר מידע,
העדר קשרים מקצועיים הדדיים והקצאת משאבים לא שוויונית בעת המשבר בו חלק מהארגונים
הצליחו לגייס סיוע כספי מקיף בעוד אחרים לא.

ה. הקשר בין החוק לאיסור צריכת זנות ומשבר הקורונה

חוק איסור צריכת זנות (הוראת שעה ותיקון חקיקה) תשע"ט 2019, נכנס לתוקפו ב-10 ליוני 2020,⁶
עת מדינת ישראל התמודדה ומתמודדת עם משבר בריאותי, כלכלי וחברתי חריף. היבט מעניין
במיוחד של משבר הקורונה הוא שהוא מדמה באופן חלקי מצבים הנתפסים כמטרותיו של חוק
הפללת הלקוח. מכיוון שראיונות השלב הראשון נעשו מרביתם טרם כניסת החוק לתוקפו, הדיונים

⁶ החוק אמנם נכנס לתוקפו אך לא ניתן לאוכפו עקב התנגדותו של ח"כ אמיר אוחנה, השר לביטוח פנים. אוחנה כתב
כי "לגישת המשרד אין להתחיל באכיפה ללא מתן מענה שיקומי וטיפולי לאוכלוסיות בזנות". להרחבה, ראה/י:
[/https://www.davar1.co.il/243960](https://www.davar1.co.il/243960)

המרכזיים באותה עת נסובו אודות האם לצד האכיפה, ארגוני הסיוע יקבלו את התקציבים שהובטחו בצדו. לכן, היה לנו חשוב לשמוע כיצד עובדות בארגוני סיוע חוות את החפיפה שבין כניסת החוק לתוקף ומשבר הקורונה.

מרבית המרואיינות העובדות בארגוני סיוע הממוקמים בפריפריה הגיאוגרפית-חברתית של ישראל, טענו כי הן לא חשות השפעה או תכונה מיוחדת עקב הכניסה העתידית של החוק לתוקפו. לעומת זאת, מרואיינות העובדות בארגוני סיוע באזור המרכז, דיברו רבות על ההשפעה של החוק על היקף תופעת הזנות. עם זאת, המרואיינות לא היו תמימות דעים לגבי החפיפה שבין החוק ומשבר הקורונה.

מצד אחד, נשמעו קולות שדיברו על כך ש"מה שהחוק לאיסור צריכת זנות לא עשה, תעשה הקורונה כי כמעט לא היו לקוחות" וכי השטח כבר מרגיש בהשפעה החיובית (לטעם הדוברות) של החוק על היקף צריכת הזנות. לדבריהן, עצם הדיונים המקדימים בחוק גרמו לירידה בהיקף הלקוחות. למשל, אחת מעובדות הסיוע העידה כי מאז 2019, הרכב אוכלוסיית המטופלות בתכנית בה היא עובדת השתנה:

"מאז שהחוק עבר שזה 2019 יש לנו שתי אוכלוסיות בפרויקט. עד החוק היו אלו נשים שהגיעו מתחתית הזנות כגון זנות רחוב המערבת התמכרויות. מאז החוק, מגיעה גם אוכלוסייה של זנות "חזקה", של מה שאנחנו קוראות ה"בלתי מזוהות". הראשונות הן באמת צריכות סיוע בהכול, מאוד מפוחדות מכל סיוע שקשור לממשלה אז הן צריכות משהו מאוד מאוד עוטף כי החוסן שלהן חלש יותר. לעומתן, הבלתי מזוהות הן כביכול מתוקתקות על החיים, הן הרבה יותר מכירות את המערכות השונות ויש להן יכולת לנהל את החיים שלהן אבל גם הן צריכות עזרה, פשוט עזרה אחרת. מה שאנחנו רואות זה נשים שמתפעלות חיים של אחרים ולא דואגות באופן מושלם לקשיים שלהן מה שמשאיר אותן עמוק יותר ויותר בזנות. בסופו של דבר הן צריכות סיוע כדי לשבור את מעגל הזנות בדיוק כמו כל אחת אחרת. אבל האסטרטגיה לסייע להן בזה היא אחרת."

מצד שני, גם בקרב ארגונים שטענו כי "בשבילנו משבר הקורונה הוא סוג של קדימון לכניסת חוק הפללת הלקוחות" עלתה התפיסה כי הירידה בביקוש היא זמנית וכי קיים הבדל בין ירידה בביקוש עקב החוק, לירידה בביקוש עקב משבר הקורונה:

"הירידה בביקוש שהיא כמו בחוק קרתה כשהחוק עבר כבר לפני שנה וחצי. כבר אז קרתה ירידה בביקוש. גם עכשיו בקורונה יש ירידה בביקוש אבל לדעתי הוא יעלה חזרה, כי זו ירידה שהיא בחסדי שמיים והיא לא באשמת מישהו. עכשיו יש איזו תחושה של חרדה קיומית, של מגפה ופסיכולוגית מגיפה זה משהו שמוציא אותנו מכלל שליטה אז זה גרם לכך שיותר נשים

ביקשו סיוע במוכן הזה. בקורונה נשים חושבות על לעשות משהו אחר, אבל זה גם לטוב וגם לרע. מצד אחד, לבקש סיוע ומצד שני לעשות יותר סמים ותופעות פוגעניות וסלף אביוז. לכן, אני חושבת שמה שדומה אולי זה שגם כאן וגם כאן יש נשים שיראו את זה כהזדמנות ליציאה ויש נשים שיראו את זה בתור הדבר הכי נורא שקורה להן בחיים".

עם זאת, המרואיינות העידו כי כניסת החוק לתוקף בעת משבר הקורונה, היוותה עבור חלק מהאוכלוסייה קטליזטור לשינוי ודחיפה לחשיבה על אופק יציאה מהזנות:

"קשה להגיד שזה [החוק והקורונה] בדיוק אותו דבר, כי בקורונה מבחינתם אם הם עושים לקוח הם יכולים למות אוקיי? כלומר אתה מפחד, יש איזה נגיף, סוף העולם מגיע. חלקם מתכוננים כבר להעברת החוק. אבל יש כאלה "נו מתי יולי 20?" "מתי יולי 20", "אני אפסיק כשיגיע יולי 20", כלומר חלקם מחכים למעצור החיצוני הזה, חלק שונאים אותנו על המעצור החיצוני הזה. כאילו זה מאוד מורכב.... את יודעת".

"משבר קורונה והחוק זה באמת מאיים. מצד אחד, חלקן בהכחשה כי הן לא בטוחות שתהיה אכיפה, אבל מצד שני הן כן מתחילות לדבר על להסדיר חובות, ללכת להכשרות".

הדיון בקשר שבין החוק למשבר הקורונה, חשף את מערכת היחסים המורכבת שבין ארגוני הסיוע לבין אוכלוסיית האנשים בזנות שפעמים רבות מתנגדת לעצם קיומו של החוק. מספר מרואיינות ציינו כי עבור אוכלוסייה זו, דווקא תמונת המצב שחשף משבר הקורונה והדמיון, ולו החלקי, בינה לבין היום שאחרי החוק, היא שהגבירה את הכעס כלפי הארגונים:

"נקודות ההשקה מבחינתי בין החוק והקורונה הן שכל הארגונים הגיעו למשבר הקורונה במצב של אמינות פגועה, במצב של תחושת בגידה ובמצב של מידה מסוימת של חוסר סולידריות שהשטח מרגיש. כמובן שאנשים בצרה פונים לכל מי שיכול לסייע אבל נשים שמסתייעות מסתכלות לפעילה הזאת בעיניים או כשהן מדברות בטלפון עם הרכזת הן יודעות שהן מדברות עם מישהי שתמכה בחוק.. ויש שם תחושת עלבון כי גם אם הכוונות טובות אז בסוף יש מישהו שהלך מאחורי גבי והחליט על חיי, על האוטונומיה שלי, על הכבוד והעתיד שלי".

סיכום

חשוב לשוב ולהזכיר כי מיפוי ארגוני הסיוע שנעשה במסגרת השלב הראשון של המחקר, חשף חסרים משמעותיים בתחום הסיוע לאוכלוסיות בזנות. ראשית, הצורך לעבות את מעני הסיוע הקיימים בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית של ישראל, כמו גם יצירת מענים בירושלים ובשטחי יהודה ושומרון. שנית, יצירת ועיבוי מענים ייעודים לאוכלוסיות קצה המעורבות בזנות: גברים וצעירים בזנות, טרנס* בזנות, א.נשים בזנות מהמגזר הערבי, א.נשים חסרות מעמד וא.נשים המגדירות עצמן כעובדות מין. בהתייחס לדוח זה, יש הכרח להזכיר כי בהעדר מענים ייעודים לאוכלוסיות קצה, המידע אודותיהם דל ולא מספק. כך למשל, אין בדוח כלל התייחסות להיבט הייחודי של צעירים וגברים בזנות, לצרכיהם ואופני התמודדותם עם המשבר, שכרגע אין עבורם מענה ייעודי.

עוד עלה כי כלל ארגוני הסיוע דיווחו כי עם פרוץ המשבר חלה עלייה דרמטית בהצפה רגשית, תסמינים פוסט טראומטיים, בדידות, פגיעה כלכלית קשה וכתוצאה עוני והמשך עבודה בזנות בתנאים המסכנים את בריאותן.ם או מתן שירותי מין בתמורה למגורים ואוכל, כמו גם פגיעה עצמית. תמונת מצב זו, השלובה בהתמשכותו של המשבר, מצביעה על כך שבעוד כי בתחילתו נראה היה כי זו יכולה להוות גם הזדמנות לשינוי, ככל שהמשבר הבריאותי, הכלכלי והחברתי מחרף, נראה שהצורך של אוכלוסיות בזנות לקיים עצמן רק הולך וגובר ומרביתן מצויות במשבר עמוק וחריף יותר מאי פעם. לכן, אחת ממטרות שלבי המחקר הבאים הינה לבחון כיצד תמונת המצב העולה מ"הגל הראשון" תראה בפרספקטיבה של זמן, כמו גם כיצד א.נשים בזנות חוו וחוות את המשבר, ומהי נקודת המבט שלהן על השתנות אופני מערך הסיוע. מהם היתרונות והחסרונות שהן רואות במענים המקוונים.

המשבר החריף גם השפיע, באופן בלתי נמנע, על עבודת ארגוני הסיוע שקיבלה תפנית משמעותית. כתוצאה, צצו קשיים ואתגרים חדשים, ביניהם: הצפה בכמות הפניות, השתנות המערך הטיפולי ומעבר לאפיקים מקוונים, מעבר לאספקת צרכים חומריים מידיים, גיוס תרומות, הנגשת מידע וטשטוש גבולות מקצועיים. עבור חלק מעובדות הסיוע, שינויים מהותיים אלו השפיעו על תפיסתן העצמית כנשות טיפול שבבת אחת נאלצו לזנוח או לצמצם את עבודתן הטיפולית או הרפואית ולעבור לאפיקי סיוע אחרים. לצד אלו, משבר הקורונה דווקא חשף לעיתים את יתרונות המערך הארגוני הקיים והשפעתו על האוכלוסייה המטופלת ואף הביא לכדי תובנות חדשות אודות החוזקות של המערך הארגוני שהצליח להתגייס לפעולה ולשמר את התמיכה באוכלוסייה המסתייעת. בשלבי המחקר הבאים נרצה לבחון ראשית, כיצד התמשכות המשבר ואף העמקתו משפיעה על עבודת הארגונים לאורך זמן. שנית, כיצד היתרונות והחסרונות במענה הטיפולי המקוון נראית בפרספקטיבה של זמן וכיצד ניתן לשכלל מענה זה כך שיהווה משענת תומכת עבורם. בנוסף, כיצד הידע והניסיון הנצבר בארגוני הסיוע עד כה, ישנה את מערך הסיוע לאורך זמן.

ממצאי המחקר אף חשפו כי לצד פריחה של יוזמות עירוניות ואזרחיות שנועדו לסייע לאוכלוסיות במצוקה, משבר הקורונה האיר ליקויים שהיו קיימים קודם לכן אך הועצמו בעטיו, במיוחד למול העבודה השוטפת עם ארגונים ממשלתיים ומדינתיים. ראשית, בהתייחס להזנחה תקציבית ולהעדר סיוע בזמן חירום ושנית, ביצירת מענים אשר לא תואמים את צרכי האוכלוסייה המסתייעת ואף לעיתים מהווים סכנה עבורה. עם זאת, הווקום המדינתי, העמיק ואף יצר שיתופי פעולה בין-ארגוניים. לצד מתח שעלה בין ארגוני סיוע בפריפריה לאלו שבמרכז סביב סוגיות של הקצאת משאבים ושיתוף ידע, ניתן היה לראות הפנייה הדדית של מטופלות בין הארגונים בהתאם לצרכים, כמו גם שיתופי פעולה שחצו גבולות גיאוגרפיים ואידיאולוגיים. לאורך שלבי המחקר הבאים, נבקש לבחון אילו מהשינויים במערך הסיוע ישקעו ויתקבעו, האם מענים אלו ישכילו להתאים עצמם לצרכי האוכלוסייה ואילו מהקשרים והיוזמות העירוניות, האזרחיות והבין-ארגוניות יישארו.

ולבסוף, כחלק ממטרות המחקר ביקשנו לבחון את משבר הקורונה גם בראי החוק לאיסור צריכת זנות. מדברי המרואיינות עולה כי בעוד הן החוק (גם אם טרם החלה אכיפתו) והן משבר הקורונה הביאו לכדי צמצום היקף צריכת הזנות ובהתאמה לעלייה בהיקף הפונות לארגוני הסיוע, משבר הקורונה עדיין נתפס כקטליזטור זמני, וההנחה הייתה שעם מציאת חיסון, רמת הביקוש תעלה מחדש. כמו כן, הדיון בקשר שבין החוק למשבר הקורונה חשף את מערכת היחסים המורכבת שבין ארגוני הסיוע לבין אוכלוסיית האנשים בזנות שפעמים רבות מתנגדת לעצם קיומו של החוק. נראה כי עבור אוכלוסייה זו, דווקא תמונת המצב שחשף משבר הקורונה והדמיון, ולו החלקי, בינה לבין היום שאחרי החוק, היא שהגבירה את הכעס כלפי ארגוני סיוע שלקחו על עצמם כמטרה לשנות מדיניות ובכך זנחו, כביכול, את מטרותם המקצועיות. בהמשך המחקר נבקש לעקוב אחר החפיפה שבין אכיפת החוק והעמקת משבר הקורונה.

מקורות

גור, י., לוטון, ז., מהרציון, א., וגוטצייט, ז'. (2017). בסוף מה שנשאר לי זה למכור את הגוף שלי מיפוי תופעת הזנות בקהילה האריתראית. המשרד לשירותים חברתיים, המתאמת הבין משרדית למאבק בסחר בבני אדם, ומרפאת לוינסקי של לשכת הבריאות ת"א.

Amdeselassie, A. T., Emirie, G., Iyasu, A., Gezahegne, K., Jones, N., & Mitiku, E. (2020). Experiences of vulnerable urban youth under covid-19 : The case of street- connected youth and young people involved in commercial sex work. *Gender and Adolescence: Global Evidence*.

Amnesty International (28/7/2020). Include sex workers in the COVID-19 response. www.amnesty.org

Callander, D., Meunier, É., DeVeau, R., Grov, C., Donovan, B., Minichiello, V., Kim, J., & Duncan, D. (2020). Investigating the effects of COVID-19 on global male sex work populations: a longitudinal study of digital data. *Sexually Transmitted Infections*, 0: 1-6. <https://doi.org/10.1136/sextrans-2020-054550>

Gichuna, S., Hassan, R., Sanders, T., Campbell, R., Mutonyi, M., & Mwangi, P. (2020). Access to Healthcare in a time of COVID-19: Sex Workers in Crisis in Nairobi, Kenya. *Global Public Health*, 0(0): 1–13. <https://doi.org/10.1080/17441692.2020.1810298>

Hackett, T. (2020) *Online Sex Workers Global Response to Covid-19*.

Howard, S. (2020). Covid-19: Health needs of sex workers are being sidelined, warn agencies. *BMJ (Clinical Research Ed.)*, 369(May), m1867.

<https://doi.org/10.1136/bmj.m1867>

ICRSE (2010). *The impact of COVID-19 on sex workers in Europe and Central Asia and recommendations for policy makers*.

http://www.sexworkereurope.org/sites/default/files/userfiles/files/Policy_brief_ICRSE_COVID19.pdf

Jozaghi, E., & Bird, L. (2020). COVID-19 and sex workers: human rights, the struggle for safety and minimum income. *Canadian Journal of Public Health*, 111(3): 406–407.

<https://doi.org/10.17269/s41997-020-00350-1>

Platt, L., Elmes, J., Stevenson, L., Holt, V., Rolles, S., & Stuart, R. (2020). Sex workers must not be forgotten in the COVID-19 response. *Lancet*, *396*(10243): 9–11. <https://doi.org/10.1002/bjs.11746.World>

Sanders, T. (2020). *Sex Workers in the Crisis of COVID*. June 25. <https://doi.org/https://www.mmuperu.co.uk/bjci/blog/sex-workers-in-the-crisis-of-covid>

Scarlet Alliance. (2020). *COVID-19 and risk reduction for sex workers*. Scarlet Alliance Australian Sex Workers Association. <http://www.scarletalliance.org.au/COVID-19/>

Zhang, D., Hu, M., & Ji, Q. (2020). Financial markets under the global pandemic of COVID-19. *Finance Research Letters*, April, 101528. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101528>

נספח א' – מדריך ראיון לנשות מקצוע/ נשות מפתח בארגוני סיוע

מדריך ראיון

שאלת המחקר הראשית:

כיצד משבר הקורונה משנה/מעצב מחדש לאורך זמן, בימי המשבר ולאחריו, את עבודתם של ארגוני הסיוע ואנשי מקצוע שעובדים עם אנשים בזנות?

נושאים מרכזיים:

1. עבודת הארגון בימי שגרה: מטרות מרכזיות, אוכלוסיית לקוחות, דרכי התערבות, שייכות ארגונית ותקצוב, כוח אדם.
2. תפקיד ותחומי פעולה של המרואיינת בארגון.
3. אתגרים/סוגיות/קשיים עיקריים בימי שגרה.
4. השפעת משבר הקורונה במרחבים הבאים (שינוי דפוסי, קשיים/ אתגרים מרכזיים וכיצד באים לידי ביטוי, התאמת דפוסי התערבות/עבודה):
 - א. אוכלוסיית השירות/ארגון.
 - ב. צוות העובדים וכוח אדם.
 - ג. עבודה בין-ארגונית.
 - ד. קשר בין הארגון למדינה.
 - ה. עבודה תוך ארגונית וניהול.
 - ו. היבטים טכנולוגיים.
 - ז. תקצוב ומשאבים כלכליים.
 - ח. קשר בין הארגון לציבור הרחב.
5. השפעת משבר הקורונה על תפיסת העולם והעקרונות המנחים של עבודת הארגון.
6. השפעת משבר הקורונה על תפיסת עולם והעקרונות המנחים של המרואיינת.
7. אתגרים/סוגיות/קשיים/ ארגוניים שנחשפו/ הובלטו עקב משבר הקורונה.
8. חוזקות ויכולות ארגוניות שנחשפו/הובלטו עקב משבר הקורונה.

9. אתגרים/קשיים/ של המרואיינת שנחשפו/הובלטו עקב משבר הקורונה.
10. חוזקות/ יכולות אישיות של המרואיינת שנחשפו/ הובלטו עקב משבר הקורונה.
11. איזון בו-זמני בין סיוע חירומי והשגת מטרות ארוכות טווח (שיקומיות) בתקופת הקורונה ובעתיד.
12. האם את רואה הקבלות בין המצב בעקבות משבר הקורונה לבין זה הצפוי בעקבות החלת חוק איסור צריכת זנות ביולי 2020? מהן?
13. כיצד הארגון נערך לקראת החלת החוק לפני ואחרי משבר הקורונה?
14. לסיכום, מה לדעתך ההשפעות המרכזיות של משבר הקורונה על עבודת הארגון בעתיד?